

Asia: VN/32997/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 10 ja 11 §:n kumoamisesta sekä laiksi Kansallisarkistosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen tavoitteena on ohjata julkisen hallinnon tiedonhallintaa tiedonhallintalaissa asetettua lautakuntamallia tehokkaammin ja joustavammin nykyisessä julkisen talouden tilanteessa. Tiedonhallintaa ovat ohjanneet tiedonhallintalautakunnan ohella ja tiedonhallintalain voimaantulon jälkeisen kehityksen myötä edelleen entistä useammat eri viranomaiset, joten siinä mielessä ohjaus ei ole ollut tähänkään asti yhtä keskitettyä kuin alun perin oli ehkä ajatuksena. Tiedonhallintalautakunnasta poiketen valtiovarainministeriö voi kuitenkin tiedonhallintalain 7 §:ssä säädetyn veloitteensakin mukaisesti yhteensovittaa eri viranomaisten julkisen hallinnon tiedonhallinnan ohjausta. Lautakunnan toiminnan tuloksellisuus on esityksen mukaan myös kärsinyt viime vuosina VM:n osoittamien valmisteluresurssien puutteellisuudesta.

Esityksessä muutoksen vaikutuksia ohjaukseen ei katsota kovin merkittäviksi, sillä tiedonhallintalain perustuvien suositusten laatimis- ja ylläpitotyötä ja koulutusten järjestämistä jatkaisivat lautakunnan lakkauttamisen jälkeen asioiden valmistelusta aikaisemminkin huolehtineet valtiovarainministeriön virkamiehet. Tiedonhallintalain 21 §:n tietoaineistojen säilytystarvetta ja säilytysajan määrittelyä koskeva ohjaus sen sijaan jäisi kokonaisuudessaan Kansallisarkistolle, jonka arvioidaan suoriutuvan siitä nykyisillä resursseillaan.

Tiedonhallinnan suosituksiin liittyvää käytännön tukea ja neuvontaa sekä arviointi- eli valvonta- ja tarkastustehtäviä ei kuitenkaan jatkettaisi. Jälkimmäiset voitaisiin suorittaa nykyistä asianmukaisemminkin osana yleistä laillisuusvalvontaa. Tiedonhallinnan käytännön tuki ja neuvonta, suositusten soveltamisen ohjaus taas olisi esityksen mukaan tarkoituksenmukaisempaa järjestää ”virastotasolla”, sillä valtiovarainministeriöllä yksinään ei ole siihen riittävän kattavaa osaamista.

Varsinaiset esitetyt lakimuutokset eivät määrittele millään tavoin korvaavan ohjaustoiminnan järjestämistä Kansallisarkiston tehtävien tarkistamista lukuun ottamatta. Valtiovarainministeriö on vuoden 2026 alussa käynnistänyt esitettyjen muutosten jälkeisen ohjaustoiminnan tarkemman suunnittelun, johon on esityksen mukaan tarkoitus ottaa mukaan laajasti julkisen hallinnon toimijoita. Toisaalta myöhemmin vuoden 2026 aikana on tarkoitus aloittaa myös tiedonhallintalain toteutumisen jälkiarviointi. Esityksessä todetaan, että ohjauksen ja tukitoimien organisointi olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa vasta tämän arvioinnin valmistuttua.

Vaikka tiedonhallintalaki ei jatkossa määrittele tarkemmin ohjauksen rakennetta, se ei ole este koordinoitulle ja yhdenmukaiselle toiminnalle. Valtiovarainministeriön tehtävänä on edelleen 7 §:n mukaisesti huolehtia yhteistyötapojen ja -menettelyjen järjestämisestä viranomaisissa. Aikaisempaa joustavampia organisointimahdollisuudet edellyttävät tämän pohjalta huolellisista ja kattavaa erityyppisten viranomaisten osallistamista ja niiden toiminnassa kertyvien hyvinkin erilaisten tietoaaineistojen huomioimista muutosten toimeenpanotyössä. Esityksessä olisi hyvä tarkentaa, että soveltamis- ja tulkintaohjeita ja muuta neuvontaa antavat erilaiset tahot määritellään tarkemmin osana muutoksen toimeenpanoa.

Esityksessä kuvatut suorat taloudelliset säästöt ovat varsin vaatimattomia. Niiden saavuttaminen käytännössä on myös kyseenalaista, sillä asianmukainen, kattava ja toimiva ohjaus edellyttävät resursseja ja eri viranomaisten laajaa yhteistyötä järjestämistavasta riippumatta. Säilytystarpeen ohjauksen keskittäminen Kansallisarkistolle on perusteltua ja aikaisempaa selkeämpää, mutta sen nykyiset resurssit voivat olla riittämättömät pelkästään jo uuden arkistointilain sille asettamien tehtävien näkökulmasta. Vuoropuhelun ja yhteistyön tarve eri viranomaisten kanssa ja niiden kesken korostuu Kansallisarkistollekin kuuluvien tehtävien hoitamisessa.

Hanhela Topi
Luonnonvarakeskus

Määttä Jari
Luonnonvarakeskus